

Miljödepartementet
c/o Regeringen

Begäran om yttrande över SOU 2022:33 - Om prövning och omprövning - en del av den gröna omställningen

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Dalarnas län är i huvudsak positiv till utredningens förslag. Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att det är nödvändigt att resurser tillförs länsstyrelserna för att flera av förslagen ska kunna genomföras.

Länsstyrelsen har valt att kommentera några av utredningens förslag särskilt.

4.4.1 Det införs enklare regler för ändringstillstånd

16 kap 2 a § - Obligatoriskt med ändringstillstånd om verksamhetsutövaren begär det. Länsstyrelsens uppfattning är att nuvarande bestämmelser och tillämpningen av dessa fungerar bra. Förslaget medför på sikt en risk för ökad fragmentisering av tillstånden vilket medför att överblickbarheten kan bli svår. Det var den anledningen som gjorde att lagstiftningen ändrades med införandet av miljöbalken till hel omprövning. Den ventil som infördes 2005 om ändringstillstånd bedömer Länsstyrelsen är tillräcklig.

4.1.2 Gränsen mellan tillstånds- och anmälningsplikt tydliggörs

Länsstyrelsen ser positivt på att reglerna förtydligas men bedömer att utredningens förslag kan innebära en risk att miljöskyddet försämras. Reglerna innebär en förenkling för verksamhetsutövarna då fler ändringar av verksamheten kan anmälas eller kan genomföras om de faller inom det allmänna villkoret eller om de saknar betydelse från störningssynpunkt. Detta medför att blir det svårare att ha kontroll över att skyddet inte försämras jämfört med nuvarande regler. Vissa beskrivningar av verksamheten som fångas av det allmänna villkoret kan ha varit avgörande för att tillstånd skulle kunna ges, även om krav rörande dessa inte även uttryckts i särskilda villkor – exempelvis antalet transportrörelser till och från en verksamhet. Om tillsynsmyndigheten får mandat att bestämma över viss ökning av transportrörelser genom en

anmälan finns som Länsstyrelsen ser det en risk att miljöskyddet försämras och att det kan komma att ställas olika krav i olika kommuner.

5.1.1 Tidsbegränsning

Länsstyrelsen anser att en obligatorisk tidsbegränsning av framtida miljötillstånd hade varit att föredra. Den föreslagna ordningen med obligatorisk omprövning av enbart villkoren vart fjortonde år och krav på översyn av villkoren vart tionde år riskerar att placera initiativet att verksamhetsutövare ska hålla sig med kontinuerligt moderna miljövillkor hos tillsynsmyndigheterna. Grundtanken i miljötillsynsarbetet är att det verksamhetsutövaren själv som ska ta ansvar för uppföljning och kontroll av sin verksamhet. Länsstyrelsen anser även att 40 år är en alltför väl tilltagen tid då teknikutveckling och förändringar i samhället sker under kortare tid än så. Länsstyrelsen anser därför att tiden bör vara väsentligt kortare. Eftersom endast villkoren omprövas är det inte alltför betungande för verksamhetsutövaren med tätare krav på egeninitierad omprövning än 40 år.

5.1.5 Tillsynsmyndigheten ska göra översyn av tillstånd

Länsstyrelsen anser att föreslagen reglering bör formuleras om och förtydligas. Föreslaget om ändring i miljötillsynsförordningen innebär att tillsynsmyndigheten vart tionde år ska bedöma behovet av omprövning och redovisa detta till verksamhetsutövaren och även fortsatt underrätta Länsstyrelsen om förhållanden som kan utgöra skäl till omprövning. Länsstyrelsen ifrågasätter hur detta överensstämmer med grundkravet i 26 kap 2 § 2 st miljöbalken att det är tillsynsmyndigheten som ska begära omprövning om det finns skäl. Med föreslagen skrivning utan ändring av befintlig regel att underrätta Länsstyrelsen blir det oklart om det är verksamhetsutövaren själv som ska göra detta eller om Länsstyrelsen på eget initiativ ska inleda en omprövning enligt 24 kap 5 och 11 §§. Enligt Länsstyrelsens sätt att se det finns det inte skäl att frångå grundregeln att initiativet till omprövning, om det inte kommer självmant från verksamhetsutövaren, åligger tillsynsmyndigheten. Lagstiftaren bör ta tillfället i akt att tydliggöra dessa roller nu när reglerna ses över.

Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att nödvändiga resurser tillförs Länsstyrelsen för att förslaget ska kunna genomföras.

6.1.1 Stärk länsstyrelsens roll som nav och aktiv samrådspart och 6.1.2 Utöka kraven på samrådsredogörelsen

6 kap 32 § - Länsstyrelsen får utökad roll under samråd. Ett väl genomfört samråd är en viktig förutsättning för att prövningsprocessen

ska kunna bedrivas på ett effektivt och bra sätt. Länsstyrelsens uppfattning är att samrådsprocessen i de flesta fall fungerar bra med nuvarande bestämmelser. Länsstyrelsen är dock i huvudsak positiv till utredningens förslag att länsstyrelsens roll förstärks och förtydligas i samrådsprocessen.

Det är dock viktigt att det blir tydligt att det fortfarande är verksamhetsutövarna som har huvudansvaret för samrådsprocessen. Detta är en process med flera aktörer och allas delaktighet är viktig. Vid ett genomförande av förslaget bör det framgå att verksamhetsutövarna fortsatt är dem som äger processen och ansvarar för att ta fram underlaget. Länsstyrelsernas roll handlar om att utifrån det statliga perspektivet vara tydliga med de behov av underlag man ser utifrån den information som verksamhetsutövarna redovisar. Genom att också koppla detta till möjligheten att avvisa en ansökan när den väl kommit in får vi ett system där prövningen fokuserar mindre på behovet av kompletteringar och mer på avvägningarna som ska göras.

Vi delar utredningens bedömning att en förutsättning för att förslaget ska ge önskad effekt är att länsstyrelsernas resurser förstärks.

6 kap 32 a § - Länsstyrelsen ska ta tillvara och samordna statens intressen vid bedömning av samrådskretsen. Länsstyrelsen anser att det är ett bra förslag, idag kan det vara svårt att få yttranden i enskilda ärenden från sektorsmyndigheter. Dock finns givetvis risk för tidsförluster om sektorsmyndigheten inte har resurser för att svara i tid. Detta är ju enligt utredningen skälet till att man ofta avstår från att yttra sig idag.

6.4.2 Bättre samordning av riksintressen

Länsstyrelsen anser att förslaget i grunden är bra men att förslaget bör samordnas med andra uppdrag som pågår vad gäller riksintressen. Utredningens förslag ligger i linje med det arbete som görs inom ramverk för nationell planering. Arbetet är ett pågående uppdrag från miljömålsrådets till Boverket att samordna. För närvarande finns även en arbetsgrupp inom ramverk för nationell planering som särskilt ser på hanteringen av riksintressen. Även utredningen om nationell fysisk planering hanterar riksintressefrågan.

7.1.1 Ökad användning av muntlig förberedelse och tidsplaner

Länsstyrelsen ser ingen tidsvinst eller annan poäng med förslaget om tidsplaner utan det riskerar att enbart medföra ytterligare administrativa bördor, vilket leder till tidsförluster. Länsstyrelsens bedömning är att

införandet av målet på 180 dagar och med den uppföljning sker idag är drivande att minska handläggningstiderna. Ett kompletterande mål att mäta tiden från inkommen ansökan till beslut bedömer Länsstyrelsen kunna ge samma effekt, att inte prövningen onödigt drar ut på tiden.

7.1.2 Det införs större möjlighet att avvisa en ansökan tidigt i processen samt möjlighet att begära konsoliderade ansökningar och yttranden

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att kunna avvisa en ofullständig ansökan tidigt när synpunkter från samrådet inte har beaktats.

Länsstyrelsen är även positiv till att det ges möjlighet att begära konsoliderade ansökningar och yttranden.

7.1.4 Utrymmet för digital handläggning ska öka

22 kap 3 § - Aktförvarare slopas till förmån för publicering på webben. Länsstyrelsen anser att det är ett bra och tidsenligt förslag. Det finns dock vissa sekretessfrågor, tillgänglighetsanpassningsfrågor och frågor kopplade till dataskyddsförordningen att utreda innan införande, men förutsatt att det går att hantera är det ett välkommet förslag.

7.1.5 Ordföranden och miljöszakunniga i miljöprövningsdelegationerna får generella förordnanden

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Förslaget kräver följdändringar eftersom det förutsätter att Länsstyrelsen har rätt att låna ut personal med stöd av 25 § förordningen med länsstyrelseinstruktion. Detta lagrum kräver dock jäv eller synnerliga skäl om det rör sig om beslutande som lånas ut. Länsstyrelsens bedömning är att det inte enbart är vid dessa situationer som utredningen tänkt sig, varför det krävs en ändring även i instruktionen för att förslaget ska kunna få praktisk tillämpning. Förslagsvis slopas kravet på synnerliga skäl. Enbart särskilda skäl anser Länsstyrelsen vara tillräckligt. Behovet av denna ändring har även lyfts till regeringen av länsstyrelserna i andra sammanhang.

7.1.6 Miljöprövningsdelegationer ska få förtydligad och utökad behörighet att pröva sambandsärenden

Förslaget att miljöprövningsdelegationerna även ska ges möjlighet att pröva anmälningspliktig vattenverksamhet i samband med prövning av miljötillstånd är positivt. Förslaget kan komma att medföra tidsvinster i prövningen, men det krävs samtidigt kunskapshöjande insatser inom miljöprövningsdelegationerna som hittills inte hanterat vattenverksamhetsärenden. Det bör även noteras att rättskraften i ett

anmälningsbeslut som är ett tillsynsärende förändras om dessa frågor lyfts in i prövningen och blir villkor.

7.1.8 Lagstadgade handläggningsfrister bör inte införas

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att lagstadgade handläggningsfrister inte införs. Att däremot komplettera nuvarande mål på 180 dagar från komplett ärende till beslut med mål från inkommen ansökan till beslut bedömer Länsstyrelsen vara skäligt. Med ett sådant mål bedömer Länsstyrelsen att förslaget om införande av tidsplaner 22 kap 2 d § inte är motiverat, se 7.1.1.

8.1.1 En klimatstyrka ger länsstyrelsen handläggarstöd

Förslagen om kunskapscentrum och klimatstyrka är bra. Mycket arbete återstår dock för att hitta formerna för hur resurserna ska omsättas i verksamheten på alla 21 länsstyrelser. Risken är att resurserna blir för små i förhållande till behoven.

Övriga synpunkter på utredningens författningsförslag

22 kap 4 § - Domstolen avgör om den behöver skicka ansökningshandlingar och kungörelse till sektorsmyndigheterna. Länsstyrelsen anser att det är ett bra förslag. Men för att det ska komma miljöprövningsdelegationen till godo krävs även en motsvarande ändring av 9 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Länsstyrelsen ser inga skäl till att inte ha motsvarande bestämmelser för miljöprövningsdelegationerna.

24 kap 9 § - Vid omprövning av villkor och vid ändringstillstånd får villkor meddelas som avsevärt försvårar verksamheten om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm eller på grund av EU-rätten. Länsstyrelsen noterar att motsvarande bestämmelser redan finns rörande vattenkraft men vill ändå ifrågasätta om inte denna reglering är systemfrämmande. Är det inte naturligare att knyta sådana regler till kraven i 24 kap 3 §, med stöd av vilken hela tillståndets rättskraft kan angripas. Med föreslagen ordning blir skillnaden mellan 3 och 5 §§ svårbegriplig.

24 kap 13 § - Lättare att ändra tillstånd på begäran av verksamhetsutövaren. Länsstyrelsen delar utredningens förslag som även överensstämmer med praxis som utvecklats mot en generös tillämpning av lagrummet. Länsstyrelsen anser att det möjligen är lite oklart vad effekten blir av att ta bort kravet på anmälan till tillsynsmyndigheten, vilket handlar om att underrätta denna. Dock är tillsynsmyndigheten normalt part i prövningsprocessen och får då kännedom om ändringen,

vilket kan vara tillräckligt. Möjligen bör detta undersökas vidare med de kommunala tillsynsmyndigheterna, vilka inte varit remissinstanser under utredningen.

11.5.1 Konsekvenser för staten

Flera av utredningens förslag innebär att länsstyrelsernas och andra myndigheters roll blir mer omfattande jämfört med idag. Som konstaterats i utredningen är det nödvändigt att resurser tillförs länsstyrelserna för att förslagen ska kunna genomföras.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tillförordnad landshövding Camilla Fagerberg Littorin med enhetschef Stefan Tansbo som föredragande. Rättschef Lars A Andersson och Jurist Lena Baggens har medverkat.